

TREBALL AMB ELS CENTRES EDUCATIUS

Ja hem comentat en diferents moments que pensàvem localitzar un bon grapat de materials educatius històrics en els centres educatius.

Disposem d'un fons ja catalogat de gran interès històric i educatiu; es tracta de l'arxiu històric de l'IES Joan Ramis i Ramis de Maó, que es pot visitar a la següent web:

<http://museu.iesjoanramis.org/index.php>

Aquest llegat constitueix un dels arxius més rellevants en materials didàctics per a la història de l'educació de la nostra illa i està totalment ordenat i classificat. S'ha fet una bona feina que ha donat bons fruits. La lluita per part de l'Ajuntament de Maó i diferents col·lectius sensibilitzats per aconseguir un millor benestar a través de l'accés a estudis secundaris, especialment per aquells sectors de la població més desfavorits, durant gairebé uns setanta anys s'hauria de conèixer molt millor. Eren molt pocs els instituts localitzats en ciutats no capitals de província. Palma tenia l'Institut Balear i era l'únic centre per cursar els estudis secundaris. L'Ajuntament de Maó sostingué amb fons propis i moltes dificultats totes les despeses que generava el centre. Avui en dia això seria impensable. A Maó residia un col·lectiu de persones sensibles al món de l'educació i la cultura i sempre treballà per aconseguir que l'illa disposés de centres avançats que permetessin l'accés als estudis secundaris. Aquests estudis eren valorats, no tant per permetre l'accés als estudis universitaris, sinó com a font de prestigi social i com a fórmula per accedir a millors sous. L'educació secundària permetia el que avui en dia anomenem l'ascensor social: d'entorns familiars desfavorits a la creixent classe mitjana.

A part d'aquest arxiu, hem buscat en els centres educatius possiblement hereus dels primers centres educatius de cada municipi de l'illa. Estaven convençuts de l'existència de conjunts de materials, però no fou així. Els centres públics que hem contactat són:

- El CEIP Sa Graduada de Maó.
- L'antiga escola de Sant Climent.
- L'antiga escola de Lluçmaçanes.
- El CEIP Doctor Inspector Joan Comas Camps d'Alaior que conté materials de l'antiga escola graduada fundada a Alaior el 1911.
- El CEIP Mare de Déu del Toro d'Es Mercadal.
- El CEIP Francesc d'Albranca d'Es Migjorn Gran.
- El CEIP Castell de Santa Àgueda de Ferreries.
- El CEIP Joan Benejam de Ciutadella.

Entre les escoles concertades cal destacar:

- El CC Sant Josep de Maó.
- El CC Cormar de Maó.

- El CC La Salle de Maó.
- El CC La Salle d'Alaior.
- El CC Calós (Salesians) de Ciutadella.
- El CC Consolació de Ciutadella.

I entre les escoles rurals cal destacar:

- El CEIP Tramuntana de Maó.

Les altres escoles rurals foren creades durant els anys 50 i 60 en plena dictadura franquista. De totes maneres ara disposem del magnífic estudi sobre les escoles rurals de Menorca que ens podia permetre ampliar la recerca i localitzar documents rellevants.

Els pocs materials no es conserven en massa bon estat; aquest és precisament un dels motius de realitzar aquesta catalogació el més prest possible ja que les dificultats d'espai i la dificultat per conservar de manera adient tots aquests materials podria originar pèrdues irreparables per al patrimoni històricoeducatiu de l'illa de Menorca. Certament no hem arribat a temps. Gairebé tots els materials s'han perdut o llançat a les escombraries.

En diferents moments vam contactar amb els centres; en una primera vegada vam cercar la col·laboració dels tutors per fer arribar a les famílies les nostres intencions i demanar-los si tenien material escolar dels seus pares o avis. Ens comprometíem a cuidar el material, escanejar-lo i comentar-lo. Aquesta va ser la carta que vam fer arribar a les famílies. Malauradament els resultats van ser mínims.

Benvolguts i benvolgudes,

Estem intentant localitzar tots aquells materials educatius històrics que algú de vostès pugui conservar dels seus pares o avis.

En cas de que disposeu d'alguna cosa podeu contactar a través del mòbil (616 08 06 29) o bé de l'Email: pere.alzina@uib.cat . Personalment acudiria a casa seva, si els és més còmode per veure el material i procedir, sempre amb el vostre vistiplau, a copiar-lo en format digital.

El material que més ens interessa és:

- Fotografies de grups escolars, escoles, experiències pedagògiques, grups d'alumnes o professors, aules, colònies, activitats extraescolars... preferentment d'abans de 1939.
- Materials escolars: pupitres, estris de dibuix i pintura, caixons, maletes o maletins, llibretes, dibuixos, redaccions, treballs... d'abans de 1939.

Si disposeu de material posterior al 1939 i considereu que és interessant també el revisarem.

Atentament,

En un segon intent, ens vam dirigir als equips directius:

Benvolgut director/ora:

En el marc d'un projecte de recerca estic acabant de recollir materials escolars de tot tipus antics. M'interessa tot aquell material que tingueu arxivat o guardat

d'abans de 1950 més o manco (llibretes d'alumnes, col·leccions de llibres antics, llibre d'actes, treballs escolars).

L'objectiu principal d'aquesta acció és evitar que es perdi un material valuós, com ja ha passat. Ara per ara, seria suficient disposar de l'inventari; alguns centres, revisant materials obsolets, han considerat que aquests materials estiguin inventariats i els fan costar en els documents de centre actuals. Altres centres, disposen d'algun material, conservat en una capsa o un racó. El simple inventari del que teniu d'abans d'aquest any seria més que suficient. L'objectiu és deixar constància de la seva existència i evitar que s'arribin a perdre. També és possible que tingueu algun material sense inventariar guardat en algun lloc.

Un dels problemes, ara per ara, és el poc temps que tinc per arrodonir la recerca. Per tant, us deman per favor que contesteu el més ràpid possible. En cas necessari podria passar pels vostres centres per fer alguna foto o escanejar algun document que consideri important.

Us deix el meu mòbil de contacte. També us telefonaré durant la primera setmana de tornada de vacances per veure si heu aconseguit alguna cosa.

616 08 06 29

Email: perejaumealzinasegui@gmail.com

La vostra col·laboració és important; tot i que sé molt bé la saturació que patiu tots els equips directius dels centres per donar sortida a gran quantitat de projectes i tasques administratives i, per aquest motiu, no voldria afegir més càrrega.

Esper les vostres respostes i us agraeixo, per endavant, les vostres gestions.

Alaior, 2022

Pere Jaume Alzina Seguí.

Aquest segon comunicat va obtenir més respostes i ens ha permès identificar algun material més.

Tot i els entrebancs esmentats, hem pogut identificar un conjunt d'objectes i llibres anteriors als anys 70 en dos centres educatius. El problema, en hores d'ara, és que des dels centres no han realitzat cap tipus de cens del material històric. Les col·leccions de llibres si que solen trobar-se en algun lloc de la biblioteca o d'algun despatx. Els altres materials es troben repartits entre aules, magatzems i passadissos. Alguns com objectes decoratiu i d'altres en mal estat. Incloem a continuació el que vam poder identificar sense massa dades concretes que els centres van molt saturats i els equips directius no donen a l'abast.

Material didàctic localitzat al CEIP Inspector Dr. Joan Comas Camps d'Alaior

Materials didàctics:

- Una balança, dos plats i una fusta amb pesos
- Un mediador d'atmosferes
- Un decímetre cúbic desmuntable
- Dos pesos: quilo i mig quilo
- Quatre mesures de líquids.

- Un saquet amb números
- Una capsa amb formes polièdriques de fusta
- Una capsa abecedari mòbil mètode Sanmartí
- Una geneta dissecada
- Una màquina projector de dues portes
- Una capsa cartró *peluques* número 1
- Una fusta amb cinc pesos
- Una capsa de fusta amb cartonets de números: 1, 10 i 100
- Set peces de laboratori
- Un mediador de fusta de 25 cm
- Dos tubs d'assaig de laboratori
- Un calendari de 1898
- Un projector Murer's exprés
- Un joc de mesures de deu peces
- Dues taules numerades: de 10 a 90
- Un termòmetre
- Un tub d'assaig amb anella
- Un nivell
- Dinou pesos hexagonals
- Dues bolletes
- Una fusta llarga
- Una peça vertical amb un imant
- Un microscopi
- Un microscopi lupa
- Una rodeta de llenya
- Una col·lecció de mol·luscs (falta el número un)
- Una col·lecció de fòssils (falten els números 20, 22 i 25)
- Dues peces de dues bolles de gimnàstica
- Tres bolles de gimnàstica
- Una bola del món
- Un radiptic binocular

Llibres

- Llibre de correspondència de l'escola nacional de filletes

- Llibres de visita d'Inspecció
- Obres completes de Ramón de Campomar
- Deu llibres de treballs escolar de l'escola nacional graduada d'al·lots
- El mètode Decroly
- Las escuelas nuevas escandinaves
- Ideas generales sobre mi método Maria Montessori
- Aplicación del método Decroly a la enseñanza primaria
- Las industrias del vestido
- Aventuras de Robinson
- Perdidos en los hielos polares
- Historia universal en lecturas amenas
- Lecturas geográficas. Europa
- Geografía humana de Herbertson
- La vida de los insectos, de Fabre
- La conquista de Méjico
- Los héroes del progreso
- Lecturas geográficas. España
- Estudio experimental de algunos de los animales que se encuentran en la casa
- El cielo. Lecturas científicas sobre astronomía
- El libro de la tierra
- Jorge Washington
- La vida de las abejas
- Obras completas de Shakespeare
- Fuente Ovejuna
- Como enseña Gertrudis a sus hijos
- Las gestas heroicas castellanas contados a los niños
- El pirata rojo
- Cuestiones astronómicas
- Un pueblecito. Riofrío de Ávila
- La vida de los astros
- Vida de grandes hombres. Napoleón
- Moreto. Comedias
- Ilíada. Homero

- Cuentos de Navidad, de Dickens
- La instrucción del pueblo de Concepción Arenal

Col·lecció de llibres del CEIP Sa Graduada de Maó

Llibres procedents del Patronato de Misiones Pedagógicas

- El rey Lear
- Obras completas de Shakespeare
- La leyenda de Guillermo de Orange
- El conde Lucanor
- Las gestas heroicas castellanas contadas a los niños
- Libros de caballerías
- Los pueblos
- Teatro de Calderón de la Barca
- Sófocles
- Teatro de Moreto
- Ilíada
- Los hijos del capitán Grant
- El abuelo del rey
- Juanita la Larga
- Lecturas geográficas. América y Oceanía
- Cuentos de Marineda. Emilia Pardo Bazán
- Ideas generales sobre mi método. Maria Montessori
- El ingenioso hidalgo D. Quijote de la Mancha
- Cuentos de Navidad, selección
- Obras escogidas de Juan Valera
- Jorge Washington
- Guillem de Castro, teatro
- Historia de la Tierra
- La vida de las hormigas
- LA vida de las abejas
- Zumalacárregui el caudillo romántico

Biblioteca científica recreativa

- Habitabilidad de los astros
- Mi casa

- La vida en un tallo de hierba
- La metamorfosis de los insectos
- El vapor y sus maravillas
- Historia de un pedazo de carbón
- Historia de un pedazo de vidrio
- Las grandes pescas
- Historia de un grano de sal
- El mundo antes del diluvio
- Los monstruos invisibles
- El fondo del océano
- Los globos
- Las habitaciones maravillosas I
- Las habitaciones maravillosas II
- La inteligencia de las aves
- La luna
- El sol
- Los misterios de una bujía
- El hierro
- La lluvia y el buen tiempo
- La hidráulica
- La fuerza y la destreza del hombre
- El genio de las Bellas Artes
- El mundo de los vegetales
- Los animales artífices
- Las aventuras de Hugo I
- Las aventuras de Hugo II
- Las aventuras de Hugo III
- Las aventuras de Hugo IV
- Las aventuras de Hugo V
- Las aventuras de Hugo VI
- Las aventuras de Hugo VII
- Las aventuras de Hugo VIII
- Las aventuras de Hugo IX

- Las aventuras de Hugo X
- Las aventuras de Hugo XI
- Las aventuras de Hugo XII
- Las aventuras de Hugo XIII
- Las aventuras de Hugo XIV
- Las aventuras de Hugo XV
- Calor y frío

Altres

- Los aventureros
- Legislación de Primera Enseñanza (Ferrer)